

DOUĂ DRAPELE DIN PATRIMONIUL MUZEULUI MILITAR NAȚIONAL

LIZICA PAPOIU

Frumusețea pânzelor divers colorate, fluturate de vânt, având forme, desene sau broderii atractive este completată de o semnificație profundă, ce o depășește pe cea decorativă. Fiecare drapel reprezintă un mod de comunicare a unui om către alți oameni, având forța de a emoționa, de a produce o reacție bine determinată. Aceste simboluri atestă sau identifică prezența, originea, autoritatea, gloria, proprietatea, credința, aspirațiile unei entități umane, politice, organizații de diferite tipuri sau ale unei persoane. Ele sunt folosite pentru a onora, a încuraja, a amenința sau promite, pentru a exalta sau comemora.

Indiferent de aspectul lor, drapelele reușesc să atragă, să rețină și să concentreze atenția atât într-o sală, pe stradă, pe mare, pe câmpul de bătaie și chiar în spațiul cosmic. Dorința de a ridica un drapel pe o clădire mare sau mică, pe un catarg special amenajat sau improvizat vine dintr-un impuls profund, comun tuturor oamenilor. Este greu de imaginat, astăzi, o societate umană fără acest simbol.

Muzeul Militar Național deține o bogată și diversă colecție (poate cea mai mare din țară) de drapele, stindarde, pavilioane românești și străine, militare, de stat sau civile, din diferite perioade istorice.

În rândurile care urmează ne propunem să facem cunoscute două din drapelele mai puțin cercetate, reprezentând o categorie distinctă — însemnele unor organizații civile, donate muzeului pentru păstrarea lor în condiții de securitate. Totodată, ele sunt legate de o personalitate distinctă, restituită recent¹ prin publicarea a două din lucrările sale. Este vorba de profesorul, omul politic și patriotul de excepție Ion I. Nistor", „...unul din rarii cărturari români", cum îl definea Nicolae Iorga în ziua de 3 iunie 1916. În acea zi era primit în Academia Română, „tânărul bucovinean", căruia Nicolae Iorga îi ura, în discursul său: „Să ajungi tânăr la bătrânețe, aducându-ți aminte și spunând și altora, cu câtă bucurie te-am primit noi astăzi, pentru dumneata, pentru izbânda noastră intrupată în valoarea dumată, pentru locul de unde vii, pentru durerile lui de astăzi și speranțele lui de mâine".

La 11 noiembrie 1992, s-au împlinit 30 de ani de când, după o viață închinată idealurilor sfinte ale unirii tuturor românilor, ale păzirii lor de „răutăți" prin dezvoltarea învățământului și culturii, după nemeritata eliminare din Academia Română și din corpul didactic al Universității din București, după detenția de la Sighet (5 mai 1950 — 8 iulie 1955), Ion I. Nistor se stinge din viață, neștiut

Foto 1. Drapelul societății arcașilor „Avram Iancu”
(avers)

Foto 2. Drapelul societății arcașilor „Avram Iancu”
(revers)

de nimeni, considerând că tot ceea ce a făcut fusese doar o „sfântă datorie a vieții sale”.

În iarna anului 1940, în actele ² Muzeului Militar Național se înregistrau două drapele cu o semnificație aparte, după cum reiese din donația domnului Buliga Victor Ioan din comuna Oprișeni ³, județul Rădăuți: „Înaintez alăturat steagul Societății de arcași «Avram Iancu» și steagul Școlii primare din comuna Oprișeni, rugându-vă să binevoiți a dispune păstrarea lor până în momentul recuceririi scumpei noastre Bucovina, pe care o dorim cu toată ardoarea a fi cât mai apropiată. Steagurile au fost păstrate de subsemnatul și aduse clandestin de mine personal la data de 13 septembrie 1940”. La data de 10 ianuarie 1941, se aprobă de către consiliul de conducere al muzeului înregistrarea acestor drapele (nr. inv. 16594 și 16595), cu următoarea motivație: „Cum Muzeul Militar intenționează a crea două secții noi, în care să fie reprezentate provinciile răpite, socotesc că aceste două steaguri pot fi expuse într-una din secțiile menționate” ⁴.

Steagul Societății arcașilor „Avram Iancu” din comuna Oprișeni (nr. inv. actual 14283), este format din trei fâșii de mătase — albastru, galben, roșu — egale și cusute una de alta. Pe avers (fig. 1) este pictată, pe fâșia galbenă, Maica Domnului cu pruncul în brațe, încadrată de motive florale. De jur împrejur este brodat un chenar cu fir

de aur. Deasupra picturii, pe fâșia galbenă și pe câte o porțiune din fâșiile laterale este brodată următoarea inscripție: *Societatea/ Arcașilor/ Avram Iancu*. În planul doi, sub pictură, este brodat, tot cu fir și trecând și pe fâșiile laterale, inscripția: *Comuna/ Oprișeni, județul/ Rădăuți*. În cele două colțuri volante ale fâșiei roșii este brodat cu fir de aur și argint, cifrul regelui Carol al II-lea. Pe revers (fig. 2) este pictat, tot pe fâșia galbenă, chipul lui Avram Iancu, încadrat de o ghirlandă din frunze de măslin de culoare verde, conturate cu fir de aur. În cele două colțuri, de asemenea, este brodat cifrul regal. Deasupra și sub pictură este brodată pe cele trei fâșii următoarea inscripție: *Altarul de jertfă al Națiunii să fim și sufletul Neamului nostru*.

Pânza drapelului este dublă, având dimensiunile 110/95 cm. De cele două capete libere atârnă câte un ciucure tot din fir de aur, iar de jur împrejurul pânzei, în afară de marginea fâșiei albastre, care se aplică la hampă, este fixat un galon și un ciucure de fir.

Drapelul a aparținut, deci, unei societăți de arcași, organizație specifică acestei zone de nord a țării, inițiată în anul 1905, „...în al 131-lea an de robie austriacă”, după cum aprecia unul din fondatorii arcașilor bucovineni, Filaret Doboș, aceștia trebuiau să cheme tinerețul român la luptă dârză pentru apărarea patrimoniului străbun.

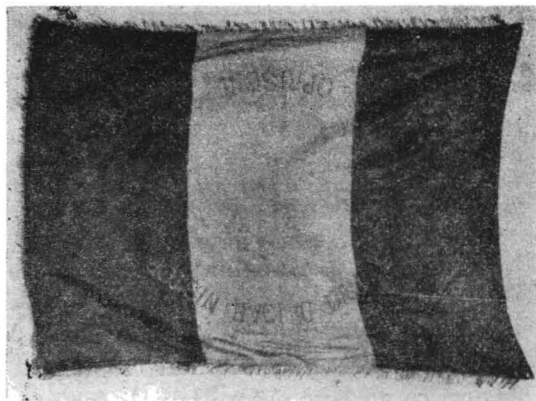

Foto 3. Drapelul Școlii primare „dr. Ion Nistor” din comuna Opișeni, județul Suceava (avers)

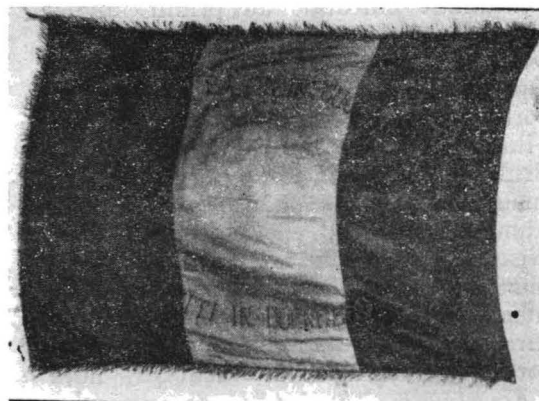

Foto 4. Drapelul Școlii primare „dr. Ion Nistor” din comuna Opișeni, județul Suceava (revers)

Apresiasi activitatea acestor organizații, Ion I. Nistor scotea în evidență faptul că ele „au contribuit în mare parte la formarea conștiinței naționale în rândurile satelor și au meritul de a fi încercat să organizeze sistematic tineretul, de a-i înșuflețit un nou crez de luptă și a-i îndreptat pașii pe drumul revendicărilor noastre naționale”⁵.

După Marea Unire, rolul acestora se accentuează, consolidându-se latura de educație și de păstrare a tradițiilor. Activitățile organizate erau foarte diverse: serbări, spectacole de teatru, crearea de ateliere de țesut pentru „cusături naționale”, organizarea de biblioteci, îngrijirea cimitirelor și cinstirea eroilor neamului. Cu ocazia unei vizite la București, un grup de arcași și arcășițe, după ce au imprimat la radio cântece populare și patriotice, au vizitat Parcul Carol, Mormântul Eroului Necunoscut, Muzeul Militar, Patriarhia Română și biserica Domnița Bălașa, „fiind pretutindeni primiți cu acea căldură, dragoste și sinceritate ce numai între frați se poate găsi”⁶. Dar, încă din anul 1926, un alt istoric al Bucovinei și aflat printre fondatorii arcășiilor, Teodor Bălan atrăgea atenția asupra pericolului ca aceste societăți să nu fie folosite în lupta politică: *Tentația de a face politică pentru noi, românii, este astăzi cu mult mai mare decât până acum.... Deci, pentru arcășiile noastre tentația de a intra active în lupte este totuși, ca factor determinant sau foarte ponderant*

*este foarte mare... unii își dau silința să tragă arcășiile în mreaja lor, să le dea un caracter cuzist. La baza acestei acțiuni se află egoismul politic, care nu are în vedere decât succese electorale”*⁷. Precizând că arcășiile nu sunt cluburi politice, nu sunt sucursale ale vreunui partid politic, Teodor Bălan reiterea rostul lor cultural, social și național bine definit, chemând la vigilență Societatea Academică „Dacia”⁸ care să „salveze de la moarte copilul ei sufletească”.

Steagul Școlii primare din comuna Opișeni, județul Rădăuți, purtând numele lui Ion I. Nistor (inv. actual 14307), este format din trei fâșii de mătase — albastră, galbenă, roșie — cusute și egale între ele. Pe una din fețe (fig. 3) este brodată cu fir de argint inscripția: *Școala Primară dr. Ion I. Nistor Opișeni*. Pe fața cealaltă (fig. 4), pe două registre, traversând cele trei fâșii, se află inscripția: *Uniți să fim în cuget, uniți în Dumnezeu*. Între aceste registre, pe fâșia galbenă, se află un spațiu liber, în care, probabil, se intenționa brodarea portretului lui Ion I. Nistor. Pânza este dublă, cu dimensiunile 115/87 cm., este tivită de jur împrejur cu un galon simplu din fir de aur. Ciucurii din cele două părți volante nu s-au păstrat.

În perioada cât a fost ministru al Bucovinei, al Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, sau simplu deputat, profesorul Ion I. Nistor a fost sufletul implinirilor din Bucovina. De aceea, multe

așezăminte culturale au primit numele său în semn de prețuire, așa după cum s-a întâmplat și cu școala din comuna Opișeni. În anul 1937, când a fost sărbătorit pentru un sfert de secol de activitate la Facultatea de Filosofie din cadrul Universității din Cernăuți⁹, s-a inaugurat un așezământ care îi purta numele „Căminul de ucenici Ion I. Nistor”, un adevărat „triumf pentru munca și râvna domnului ministru”. Comentând acest eveniment, Grigore Grecu, directorul publicației „Gazeta bucovinenilor”, care apărea la București, nota: „Această operă înfăptuită de istoricul și omul politic, dublat de un suflet bun și

înțeleghător al sufletelor omenești, a făcut pe mulți din oratori... să treacă prin adevărate clipe de emoție și înălțare sufletească. Iată de ce nu ezităm să ne asociem la laudele aduse primului fiu al Bucovinei, dându-l drept exemplu pentru ceilalți. Dea Domnul să avem ocazia a-i lăuda pe cât mai mulți și o vom face cu plăcere”.

Am considerat ca o datorie profesională să semnalăm personalitatea unui mare fiu al Bucovinei și păstrarea, totodată, în cadrul Muzeului Militar Național a unor comori ale sufletului românesc, comori ce vorbesc despre faptele înaintașilor.

NOTE

¹ Ne reținem la edițiile bio-bibliografice, *Istoria Bucovinei și Istoria Basarabiei*, apărute prin strădania istoricului Stelian Neagoe, căruia îi mulțumim pentru unele deslușiri pe care a avut amabilitatea să ni le ofere.

² Arhiva Muzeului Militar Național, Primirea nr. 132/1940

³ Opișeni, azi sat în Ucraina.

⁴ Evenimentele ulterioare nu au mai făcut posibilă amenajarea acestor săli. Din fericire, drapelul s-a păstrat în condiții foarte bune.

⁵ Ion I. Nistor, *Arcășiile în Bucovina*, în „Străjerul”, București, 1937, an I, nr. 3, p. 65–68.

⁶ Unele date le-am extras din numerele gazetei „Glasul Bucovinei”, 1937–1941.

⁷ Teodor Bălan, *Arcășiile din Bucovina*, Cernăuți, 1926, p. 14.

⁸ Societatea Academică „Dacia” a fondat primele arcășii în Bucovina. Printre fondatori, în afară de cei menționați, mai figurau Floarea Lupu, Cezar Scarlat, Liviu Marian, Fl. Florescu, Gheorghe Bereșan, studenții Alexandru Jijie, Ghiță Bartoiu și alții. În anul 1906, Societatea Academică „Dacia” creează regulamentul de funcționare, iar Vasile Nuțan (versuri) și Emilian Slușanski (muzica) au compus „Marșul arcașului”.

⁹ La 14 august 1912, a fost numit oficial „profesor extraordinar” la Facultatea de Filosofie a Universității din Cernăuți, inaugurând, în toamna aceluiași an, cursul său cu prelegerea „Însemnătatea istorică a românilor și începuturile organizației lor.”